

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ב' שבט תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה ג.

דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רצ"ה עד סימן רצ"ו סעיף ב'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 140 סימן רצ"ה/רצ"ו.

מוסר: חתימת הספר ואמר עוד עד חתימת הספר תחילת מאמר שני.

קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ט' רבי שמעון אומר 'עד משנה יב' וכל מעשיך יהיו לשם שמים'.

הדף היומי בהלכה

לצורך מי אומרים 'זיהי נועם' 'זיושב בסתר' במוצאי שבת?

ימים' שבסוף 'יושב בסתר', והראשונים כתבו טעמים שונים לדבר. בניגוד לסדר הקדושה שאומרים לאחר תפילת שחרית בימות החול, סדר קדושה של מוצאי שבת פותח בפסוק 'ואתה קדוש', ולא בפסוק 'ובא לציון גואל', כי אין גאולה בלילה, כלומר, משיח אינו בא אלא ביום. [שו"ע רצה, א, ומשנ"ב א-ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

בתפילת ערבית של מוצאי שבת, אומרים 'קדושה דסדרא'. עד לאמירת קדושה זו, נמשכת קדושת השבת במידה מסוימת, ונשמות הרשעים אינן שבות לגיהנום ממנוחתן בשבת עד לאחר אמירתה. וכדי להעניק לרשעים זמן נוסף של מנוחה, אומרים לפני קדושה דסדרא את הפסוק 'זיהי נועם', ומזמור 'יושב בסתר'; וכן אומרים את הכל ב'נעימה' המאריכה את האמירה. על פי הקבלה יש לומר את הפסוק 'זיהי נועם' בעמידה; אך יש מהראשונים שכתב שבמקומו נהגו לאומרו בישיבה. וכן נוהגים לכפול את הפסוק 'אורך

הדף היומי בהלכה

המנהגים השונים בקשר לזיין ההבדלה

שלא הודלק נר זה אלא לצורך מצוה. ונוהגים ללחלח מעט את העיניים ביין, לאות על חיבוב המצוה. ויש הנוהגים גם להכניס את האצבעות המלוחלחות ביין לכיסים, לסימן ברכה. ואם היין קדוש בקדושת שביעית, אסור לכבות בו את הנר, ולא ללחלח בו את העיניים והכיסים. ונהגו ישראל מקדמת דנא, שנשים אינן שותות מיין ההבדלה. [שו"ע רצו, א, ומשנ"ב ה-ו; ביאורים ומוספים דרשו, 6-8]

בשעת מזיגת היין לכוס של הבדלה, נוהגים למלאו על גדותיו, עד שיגלוש מעט, כיון שיש סימן ברכה בדבר, על פי מאמר חכמינו ז"ל: כל בית שלא נשפך בו יין כמים, אין בו סימן ברכה. ואין להרבות ביין הנשפך, כדי שלא לאבדו לחינם. ואם היין קדוש בקדושת שביעית, צריך להקפיד לשופכו לצלחת נקיה, ולשתותו לאחר מכן, כיון שאסור לגרום הפסד לפירות שביעית. לאחר שתיית יין ההבדלה, מכבים את נר ההבדלה בין הנותר בכוס, כדי להורות

הדף היומי בהלכה

מהו המשותף לראש האדם ולברכות ההבדלה?

מאורי האש על הנר, השייכת לחוש הראייה, שהוא דק מחוש הריח, וניתן להשתמש בו ממרחק רב. ולבסוף - ברכת ההבדלה, השייכת לשכל האדם, שהוא דק ונעלה יותר מכל החושים, ובו נבדל האדם מן הבהמה. ומוסיף, כי סדר זה סידר השי"ת גם בגוף האדם: השכל בקדקוד האדם, ומתחתיו בסדר יורד: העיניים - חוש הראות, האף - חוש הריח, והלשון - חוש הטעם. [שו"ע רצו, א; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

סדר ברכות ההבדלה במוצאי שבת - יש מהראשונים שכתב שהוא מסודר על פי סדר החושים שבאדם, מה'גס' אל ה'דק': ראשונה, ברכת הגפן על היין, השייכת לחוש הטעם, שהוא הגס ביותר מבין החושים, והשימוש בו הוא רק במגע עם החפץ אותו הוא חש. לאחריה, ברכת הבשמים, השייכת לחוש הריח שהוא דק יותר מחוש הטעם, והשימוש בו אינו צורך מגע עם מקור הריח, וניתן להשתמש בו אף ממרחק. לאחר מכן, ברכת

"אם נשתול כאן בנמל התעופה בלוד גרעין של פרי - מה יהיה דין הפירות שייצאו? האם יתחייבו בערלה ובתרומות ומעשרות? ודאי! ואילו אם נזרע גרעין של פרי בויליאמסבורג?..."

ענה להם הגרש"א בחכמתו: "הביאו לי גרעין של פרי ותשתלוהו באדמה כאן. מה יהיה דין הפירות שייצאו - האם יתחייבו בערלה ובתרומות ומעשרות? ודאי שייתחייבו בכל מצוות התלויות בארץ. ואילו אם נזרע פרי בויליאמסבורג - האם יתחייבו הפירות במצוות הללו? ודאי שלא יתחייבו! א"כ ודאי שהאדמה גופא בארה"ק היא קדושה, ואין בלתה".

(שבילי המועדים)

תשובתו של הגרש"א אונסדורפר זצ"ל למלעיגים על קדושת ארץ ישראל פעם בהיות הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצוק"ל בנמל התעופה בלוד, פנה שם להתפלל בביהמ"ד, ואמר בקדיש "אתרא קדישא הדין". היו שם שני אנשים מחו"ל שלעגו עליו ואמרו: "מה זאת אומרת 'אתרא קדישא הדין'? וכי בארץ ישראל יש כיום קדושה? והרי מזמן פרחו לה והלכה. שהכל חולין ופריצות ומלכות של מינות" וכו'.

"נסענו לקריאת התורה בסנטה פה בארגנטינה, יהודי העיר התקבצו לכבודנו, והשתתפו לראשונה מזה זמן רב בשיעור שאינו מועבר אליהם דרך המסך"

הרה"ג ר' נתן וינקלר, מספר על השיעור המיוחד שהוא מוסר בארגנטינה על פי סדר 'הדף היומי בהלכה'.

"ההיענות היתה מדהימה. משתפתי השיעור לא הספיקו להודות לי. מדובר בהלכות בסיסיות וחשובות כל כך לכל יהודי, ולא משנה מה תחום העיסוק שלו, בן כמה הוא ולהיכן הוא חותר. "כשחזרתי לארץ, החלטתי להפוך את השיעור היומי שלי בבית המדרש צאנז ז'מיגרד לשיעור שמתבסס על תוכנית 'הדף היומי בהלכה'. וגם כאן ראיתי שהציבור נהנה מאוד מהלימוד. אנחנו לומדים שעה מדי יום, ואך בקושי מספיקים את ההספק היומי, כי הלומדים מעלים נידונים שונים, אנחנו מתפללים מעט ומעמידים הרבה, עד שבסופו של דבר יוצאת הלכה מבוררת ונקיה".

סיפור מיוחד אירע לקבוצה בפעם הקודמת בה שהו חברי הצוות בארגנטינה: "היה זה ביום שני או חמישי, התברר לנו לפתע שישנה שאלה רצינית מאוד על כשרותו של ספר התורה שמשמש אותנו שם בארגנטינה. פתחנו במסע בירורים למציאת ספר התורה הקרוב ביותר, ולבסוף התברר לנו שבעיר סנטה פה, שהיא עיר גדולה מאוד בארגנטינה, ישנה קהילה יהודית קטנה עם בית כנסת שפעיל רק בשבתות, וגם בהן יש בו מנין מצומצם של יהודים מבוגרים שבאים להתפלל במסירות נפש כדי שבית הכנסת לא ייסגר על מנעול ובריח. "נסענו לסנטה פה, כשעה נסיעה לכל צד, וכשהגענו לשם, התאספו יהודי העיר לכבודנו, והתפללו אתנו מנחה וערבית, על אף שבדרך כלל לא מתקיימים מנייני תפילה בבית הכנסת בימות החול. קראנו בתורה ולאחר מכן התיישבו לשיעור הקבוע בין מנחה לערבית, עם הספרים שהבאנו איתנו.

"יהודי העיר התיישבו גם הם סביב השולחן. רובם לא הבינו כמעט כלום, כי הם דוברי ספרדית, שפה שאנחנו לא בקיאים בה, ובכל זאת הם נהנו לשבת איתנו ולשמעו שיעור תורה חי. ראינו שהם מאוד מתרגשים והם הסבירו לנו שמאחר ואין בעיר משהו שיכול למסור שיעור, הם מתאספים פעם או פעמיים בשבוע בשעות הערב בבית הכנסת, וצופים בשיעור שמעביר להם יהודי תלמים חכם שמתגורר בעיר אחרת בארגנטינה, אלא שהשיעור נמסר דרך מסך גדול שהוצב לשם כך באופן קבוע בבית הכנסת. זה היה מאוד מרגש, גם מבחינתנו וגם מצדם. הם אפילו צילמו אותנו למזכרת, כי באמת שיעור תורה של ממש בבית הכנסת שלהם נחשב למאורע נדיר מאוד".

אי שם בערבות ארגנטינה, תוכלו לראותם. קבוצה של יהודים יראי שמים הישבים סביב שולחן רחב ממדים, ועיניהם נעוצות בספרי המשנה הברורה הפתוחים לפנייהם. בראש השלחן יושב המגיד שיעור, הרה"ג ר' נתן וינקלר, שממלא את הזן שבין מנחה לערבית, בלימוד עיוני ויסודי של הלכות שבת, לפי סדר הלימוד של 'הדף יומי בהלכה'.

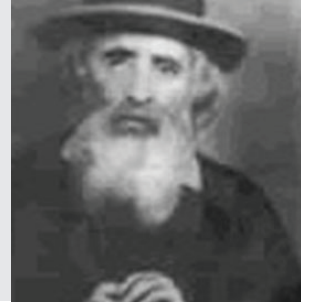
"אנחנו יוצאים לארגנטינה פעמיים או שלוש בשנה", הוא מספר, "מדובר בצוות של שוחטים, בודקים ומשגיחים מטעם מערכת הכשרות של הגרמי"ל לנדא שליט"א. "כנציגו של הרב בצוות, אני נדרש למסור גם שיעור בין מנחה לערבית, ולצד הלכות שחיטה שאנו נדרשים ללמוד בשיעור היומי לפי הוראות הרבנות לצוותי השחיטה, אנחנו עוסקים בהלכות שבת, לפי סדר הלימוד של 'הדף היומי בהלכה'.

"בכל פעם, נמשכת השהות שלנו שם כשישה שבועות בערך. מדובר בתקופת זמן ממושכת בה הצוות עובד כמעט מסביב לשעון, ומאחר ומדובר ביהודים יראי שמים, הם מנצלים כל רגע פנוי ללימוד תורה.

"כמובן שלא כולם משתתפים בשיעור כל יום, כי חלקם נמצאים במשחטה וצריכים להמשיך את עבודתם גם בזמן השיעור. אחרים בכלל ישנים בשעה הזאת ואוגרים כוחות לקראת משמרת הלילה שהם יצטרכו לעבוד בה מאוחר יותר, אבל מנין למנחה וערבית יש בכל מצב, ובהתאם לכך גם יש תמיד שיעור קבוע בהלכות שבת".

הרב וינקלר מוסר שיעור ב'דף היומי בהלכה' לא רק בארגנטינה, אלא גם כאן בארץ. בתקופת שהוא אינו נמצא שם לצורך ההשגחה, הוא מוסר שיעור על פי אותו הסדר, בבית המדרש צאנז ז'מיגרד בבני ברק.

"האמת שהתחלנו את הלימוד הזה בתמוז האחרון. היתה זאת בפעם הקודמת ב הצוות שלנו יצא לארגנטינה. עד אז למדנו גמרא בשיעור היומי, בכל פעם מסכת אחרת. אבל כשהתחילו ללמוד הלכות שבת ב'דרשו', החלטתי שהגיע הזמן להצטרף למהפכה הגדולה הזאת, ובתזמון מיוחד שסידרה לנו ההשגחה העליונה, הגענו לארגנטינה והתאספנו לשיעור הראשון בדיוק ביום בו התחיל לימוד חלק ג' של המשנה ברורה לפי סדר הלימוד של 'דרשו'.

כשסיפר רבי שמחה זעליג את המעשה לאחיינו מרן הגראי"ל זצ"ל, הזהירו שישמור זאת בסוד, כיון שתיק החקירה לא נסגר והרוגאצ'ובער עדיין בחיים, והשלטונות יכולים לעשות לו צרות על הגניבה...

לביתו של הרב משה אהרן וייצבלום זצ"ל, דודו של מרן, רב העיירה קוטולנא שהיתה קרובה מאוד לבריסק ורק נהר הפריד ביניהם, ושם נשאר הרוגאצ'ובר. בשעה שסיפר רבי שמחה זעליג את המעשה למרן זצ"ל, היה זה כבר שנים רבות לאחר מכן, אבל אעפ"כ הזהירו בכל לשון שישמור הדבר בסוד, וזאת מכיון שתיק החקירה לא נסגר והגאון הרוגאצ'ובער עדיין בחיים, וא"כ יכולים לעשות עוד לו צרות על הגניבה...

בפועל, הבעל אכן התלונן על המהרי"ל, והשלטונות עצרו אותו והעבירו אותו לקובנה. מרן הסביר כי באמת לא היו אמורים לחשוד בו, לפי מעמדו והכבוד שרחשו לו, אולם באותה תקופה נתפס כומר שגנב זהב מכנסיה, והדבר היכה הדים וגרם בושה לנוצרים, לכן ראו עכשיו הזדמנות להציל את כבודם והשקיעו מאמצים כדי להרשיע את המהרי"ל.

לקראת יום הכיפורים נתנו היהודים ערבון גדול מאוד ע"מ שהמהרי"ל יוכל להשתחרר ולשהות ביה"כ בבריסק. רבי שמחה זעליג, שהיה אז כבן י"ג שנים, סיפר למרן כי הרכבת בה נסע המהרי"ל הגיעה מאוד מאוחר, כשעתים לפני כל נדרי, ובכל זאת כל תושבי בריסק והוא ביניהם המתינו לו שם כדי לקבלו. מיד בצאת הצום הבריחו את המהרי"ל מהעיר, היות וכאמור התובע ניסה בכל כחו להרשיעו, ואם לא היה נמלט היה בסכנה. למחרת יוה"כ הגיע המהרי"ל לברלין ומשם נסע לארץ ישראל.

כך סיבבה השגחה שהמהרי"ל יבוא לארץ ישראל ויחזק את הישוב בירושלים, הסביר מרן. כי אחרת, בלי כל הענין הזה, מה היה חסר לו בבריסק, ואיזו סיבה היתה גורמת לו לבוא לירושלים.

(ע"פ 'מזקנים אתבונן' ח"ג)

והיה כי יביאך (שמות יג יא)

פעם סיפר מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על האופן בו גלגלה ההשגחה העליונה את בואו של המהרי"ל דיסקין ז"ע לירושלים. את הדברים שמע מרן מדודו זקנו הגאון רבי שמחה זעליג ריגר זצ"ל, שאת חלקם הוא סיפר לו בסוד ואסר עליו לפרסמם בשעתו, מהסיבות שיסופרו להלן.

בזמן שהיה המהרי"ל דיסקין רבה של העיר בריסק, בא לפניו דיון אודות עשיית גט, שהבעל יצא לתרבות רעה ל"ע ודרש סכום כסף גדול מאוד - סך שלשת אלפים רובל בעבור הסכמתו לגרש. לא היתה ברירה, וקרובי האשה אספו את הכסף ברוב עמל, והפקידו אותו אצל המהרי"ל זצ"ל שישמור עליו ויתנו לבעל. בדיוק באותו היום בא לבית המהרי"ל בחור צעיר כבן 18 ורצה ללמוד אצלו. היה זה רבי יוסף רוזין זצ"ל, שהתפרסם לאחר מכן כהגאון הרוגאצ'ובער, והוא נשאר ללון אותו לילה בבית המהרי"ל. דרכו של המהרי"ל היתה ללמוד כל הלילה מבלי לישון על מיטתו, ובאותו לילה שם את המזוודה עם הכסף לידו כדי שיוכל להשיגח עליו. והנה תוך כדי לימודו חטפתו תנומה קלה, וכשהתעורר ראה שהאור בבית כבה. תיכף הבין מה קרה כאן... ואכן נתברר שבאו גנבים, שהיו מעגלוני המקום, וניצלו את הרגעים שבהם התנמנם וגנבו את המזוודה עם שלשת אלפי הרובל.

מיד כשראה זאת המהרי"ל חשב לעצמו: בי מן הסתם לא יחשדו, שכן אני רבה של העיר. אכן הרי היום הגיע לביתי הבחור רבי יוסף רוזין, ומי יודע אם לא יחשדו בו בדבר [ובפעם אחרת אמר מרן הגראי"ל טעם נוסף, שהמהרי"ל חשש שלרב יהיה מי שידאג ויתאמץ להצילו, אבל בחור צעיר מי יפדה אותו]. העיר המהרי"ל מיד את הבחור ואמר לו שהוא מוכרח לישון במקום אחר, ולקח אותו

עניינא דיומא - ט"ו בשבט

האם דיני הקדימה בברכות הם חובה או 'מעלה' בלבד?

זו, ובנוגע לפסק ההלכה, וכפי שנלמד להלן ובימים הבאים. וחמורה חובתם של דיני קדימה אלו, עד שמי שאינו מקיים, נקרא 'עבריין' ועובר על דברי תורה, ויתכן שחייב בנידוי ומכרת מרדות.

[שו"ע ריא, א, משנ"ב הקדמה-א; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

כאשר מונחים לפני אדם שני מאכלים והוא חפץ לאכול את שניהם, פעמים שעליו להקדים ולברך על אחד מהם. חכמינו ז"ל הזכירו לענין זה שתי סיבות: חשיבות המאכל, כשהוא משבעת המינים, וחשיבות המאכל על האוכל.

ונחלקו חכמים בנוגע לסדר הקדימה - אם מאכל משבעת המינים קודם למאכל חביב יותר, או להיפך. והראשונים נחלקו בנוגע לפירושה של מחלוקת

עניינא דיומא - שובבי"ם

עצות מחז"ל לכפרת עוונות בימי השובבי"ם

[מדברי השל"ה הק' בשם הח'רדים' שהיו רגילים בפיו של הגה"צ רבי שמואל אהרן לידר זצ"ל בימי השובבי"ם - ע"פ 'המבשר תורני ויחין]

התבודדות. לעתות רצון יפרוש עצמו מבני אדם, למקום קל מלך יחיד עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, כמים הפנים אל פנים כן לב האדם לאדם, כי כאשר הוא יבוא לשים פניו אל אלוהיו, כן הוא יתברך ישים אליו, ויחדיו ידובקו.

סיפר מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל: זמן קצר לאחר נישואיי פנה אלי רבנו מרן ה'חזון איש' זצ"ל ושאלני למה אני הולך עם חליפה קצרה ולא עם מעיל ארוך

הלוח ואינו משלם (אבות ב ט)

אינני קונה חליפה ארוכה, כי אצטרך לקחת בשביל זה הלוואה. ומרן החזון"א
נהנה מאוד מהתשובה.

"ואכן במשך כל החיים לא לקחתי אלא הלוואה אחת ... והחזרתיה קודם זמנה.
גם בזמנים קשים ודחוקים מאוד עמדתי בזה ב"ה ולא לקחתי הלוואות. ובוודאי
לרבניית יש שותפות בזה, שהסכימה לחיות כך גם בתקופת הצנע, שגם לחם
חולק לפי קצבת נפשות אבל לא היו יכולים לאכלו כיון שהיה חשש לתולעים
בקמח, ושאר האוכלים היו בצמצום רב. אולם האוירה בבית היתה תמיד נוחה
ורגועה, והרבניית ידעה להכין מטעמים גם ממה שלא היה. לכן חלק גדול תלוי
באשת חיל, שתסכים לחיות בצמצום והעיקר לא לקחת הלוואות".

(ע"פ דובב שפתיים)

בכנס שהתקיים בארה"ב בחודש כסליו תשס"ט בהשתתפות מרן הגרמ"י
ליפקוביץ זצ"ל, הופנתה אליו השאלה הבאה: ישנם הרבה זוגות צעירים שאינם
יודעים איך לכלכל את הוצאות הבית כראוי, ולוקחים הלוואות עוד ועוד. איך
אפשר להדריכם שלא יפלו בתהום זה של גלגולי חובות וידעו להעמיד דרכם
בצורה הנכונה?

השיב מרן: "אספר לכם מעשה שאירע עמי. זמן קצר לאחר נישואיי פנה אלי
רבנו מרן ה'חזון איש' זצ"ל ושאלני למה אני הולך עם חליפה קצרה ולא עם
מעיל ארוך. ענית לו שחשבתי לעצמי לפני הנישואין להשתדל שלא לקחת
על עצמי חובות ולהתגלגל בהלוואות, והתפללתי לסייעתא דשמיא בזה, ולכן

פניני הפרשה

בין הבחורים היה אחד שהוכר כעילוי גדול, והנה דווקא אותו לא שיבח הסבא מסלבודקא זצ"ל, ואף אמר לגרא"ז מלצר כי ממנו לא יצמח כלום. תמה רבי איסר זלמן מנין לו זאת?

ועצם לא תשברו בו (שמות יב מו)

הסבא, ואף גילה את אזני רבי איסר זלמן כי ממנו לא יצמח כלום.
תמה רבי איסר זלמן מנין לו זאת, והשיב הסבא: "אין לו דרך ארץ. בשעה
שהוגשו לפני הבחורים כוסות תה, נשפך מעט סוכר על המפה, טבל אותו
בחור את אצבעו בסוכר והכניסה לפיו... ממנו לא יצמח כלום!" - קבע הסבא.
וכך היה. לימים נתמנה אותו פלוני לרב באחת מערי הארץ, עד שנאלץ
להתפטר מרבנות זו ונעשה עורך דין, ואחר תקופה נתפרסם שמו כמי שנתפס
על זיופים והושב בבית הסוהר.

(דרכי מוסר)

"ש'אין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרור העצמות ולשברם ככלבים; לא
יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים..." (ספר החינוך מצוה ש"ז).
סיפר הגר"י ניימן זצ"ל, שפעם שלח הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל קבוצת
בחורים אל הסבא מסלבודקא רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כדי שישמיע בפניהם
דברי מוסר, לתהות על קנקנם ולעמוד על טיבם. הבחורים שהו אצל הסבא כמה
שעות ולאחריהן חייה את דעתו על כל אחד ואחד מהם בפני רבי איסר זלמן.
היה ביניהם בחור אחד שהיה מוכר כעילוי גדול, והנה דווקא אותו לא שיבח

החפצים בחיים – חפץ חיים יומי

אמר אז ה'חפץ חיים' לבני הישיבה, כי עם כל חביבותו ללומדי תורה - מוטב לו שיאבדו אפילו שבעים ישיבות משיכנס בחבורת כת בעלי מחלוקת ולשון הרע!

צויר: יואל וקסבורג

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

רבי לייב זצ"ל בשם בשם הג"ר טוביה אב"ד לונא, שבעת המחלוקת שהייתה
בישיבת ראדין נכנס החפץ חיים זי"ע אל הישיבה ודרש כשעתיים במרירות
נפש על עוון המחלוקת, ואמר אז לבני הישיבה שעם כל חביבותו ללומדי
תורה - מוטב לו שיאבדו אפילו שבעים ישיבות משיכנס בחבורת כת בעלי
מחלוקת ולשון הרע!

ודבר נוסף מבהיל מובא שם בשמו, ששמע מה'חפץ חיים' כי הטעם שלא
הדגיש בספרו את דברי הרמב"ם שבעלי לשון הרע אין להם חלק לעולם הבא,
הוא משום ש"לא רצה להטיל פצצה על הציבור"...! וכעין זה גם כתב הגר"מ
שטרנבוך ששמע מפי הגר"מ שניידר זצ"ל.

בהמשך הקדמתו לספר 'חפץ חיים' מוסיף רבנו להרחיב בחומרת עוון לשון
הרע, ומלמד כיצד היה עוון זה הגורם לכל הצרות והגלויות.

הוא מונה שם את מעשה המרגלים, שהיה עוון לשון הרע כמו שמבואר בחז"ל,
ובגללו נגזרה עלינו גלות - ככתוב בתהילים "וישא ידו להם להפיל אותם וגו'
בגויים ולזרותם בארצות", וכמו שפירשו רש"י שם והרמב"ן בפרשת שלח. גם
גזירת עבודת הפרך במצרים נגרמה בגלל עוון לשון הרע, כמו שנאמר (שמות
ב יד) "אכן נודע הדבר" וראה ברש"י שם. וכן מביא מהמדרש שביאת המשיח
תהיה כאשר יתקיים "יחד שבטי ישראל" ולא "אגודות אגודות", ומבאר שזאת
משום שמצב של "אגודות אגודות" נגרם על ידי לשון הרע בדרך כלל.
בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובא מה שסיפר בנו של ה'חפץ חיים' הגאון

"...ובעיני ראיתי מעשיות כאלו, שהבנים השגיהו על אביהם בכל מקום שהיה פונה שלא יבזבו הממון..."

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

יקיימו צוואתך, כי מצוי שחמדת הממון מעבירה את האדם על דעת אביו. ולפעמים מוסר האדם בעת זקנותו את ממונו וכל עסקיו ביד בניו, ולזה יעצו לאדם שיעשה בהם מצוות בעודם בידו ותחת רשותו, ולא יסמוך על מה שבניו יבטיחוהו בעת שמוסר להם את העסק, שיניחוהו לעשות מצוות ומעשים טובים בכספו כמלפנים, ולא יעכבו עליו כלל, כי סוף דבר יהיה שישמרו את צעדיו שלא יבזבו הממון. ובעיני ראיתי מעשיות כאלו, שהבנים השגיהו על אביהם בכל מקום שהיה פונה, שלא יבזבו הממון.

[חומת הדת, חתימת הספר א]

אמרו חכמינו ז"ל: "עֲשֵׂה עַד שְׂאֵתָה מוֹצֵא וּמִצּוֹי לָךְ וְעוֹדֶךָ בִּידְךָ". ופירש רש"י: "עֲשֵׂה - צדקה, עד שאתה מוצא - למי לעשות, ומצוי לך - ממון, ועודך בידך - ברשותך, קודם שתמות". וכידוע, שגלגל החוזר רץ במהרה, ומצוי מאוד שבשנה זו הוא עשיר ובשנה הבאה יש לו נושים רבים, וכל זמן שהממון מצוי לך עֲשֵׂה בו מצוות.

ובעודך בידך - שלא תסמוך על שתעשה צוואה בסוף ימי חיך, ותכתוב בה שיעשו בניך צדקה כפי רצונך וכו', כי מי יודע אם תהיה אז בדעה צלולה, וכמה אנשים מתים במיתות משונות וחטופות, רחמנא ליצלן. וגם, מי יודע אם בניך

פרשת השבוע

"לאחר שניות של חיוך העזתי ושאלתי את ר' דוד לייב: על מה ולמה בא החיוך? מה קרה?... ר' דוד לייב חיך יותר, אך התקרב ולחש לי סוד, משפט קצר: 'מאז יום חתונתה היא לא הסתכלה במראה'"

רופא השיניים הופתע מגבאי הצדקה המיתולוגי ר' דוד לייב שוורץ זצ"ל ורעייתו הצדקנית ע"ה

והיא - במקום ליטול את המראה, סובבה את ראשה לעבר ר' דוד לייב וחיכה. גם הוא חיך. היה זה חיוך נדיר, חיוך מהורהר. חיוך שטומן אחריו סוד. נתתי להם את הכבוד - הבטתי בשתיקה.

"לאחר שניות של חיוך העזתי ושאלתי את ר' דוד לייב: על מה ולמה בא החיוך? מה קרה? ס'איז עפעס געשען? - האם משהו קרה?"
"ר' דוד לייב חיך יותר, אך התקרב ולחש לי סוד, משפט קצר: 'מאז יום חתונתה היא לא הסתכלה במראה', אמר.
"ידי שהחזיקה במראה התרופפה. שאלתי: אז לא?!"
"נכון. ניין. לא! השיבו שניהם חד משמעית".

דמותם שהשתקפה במראה לפני הרופא, סיפרה את סיפורם של זוג צדיקים שמימיהם לא הביטו בעצמם. הם ראו במראות את הטוב והיפה שבאחרים. זוג חסידים, שלא חיפשו לראות את החיצוניות של גופם הגשמי. אבל החיצוניות של אחרים היתה בראש מעיניהם.

על עצמו, לא לחש ר' דוד לייב באוזני הד"ר אם הסתכל במראה. אך סביר להניח (מקל וחומר) שלא הביט במראה. על כך יש לציין (כהוכחה מסוימת), כי אחת התמונות המפורסמות של ר' דוד לייב מסתירה מאחוריה סיפור, מפי הצלם ר' יעקב הלברשטיין:

"בהזדמנות ניגשתי עם תמונה זו לר' דוד לייב, הראיתי לו אותה. חשבתי שיחייך, יגיב בקצרה, יזרוק משפט חריף כדרכו. אך הופתעתי ר' דוד לייב הביט עלי ועל התמונה, כמי שלא מבין מה אני רוצה ממנו. 'איני יודע מי זה', אמר והפליג לדרכו..."

(מתוך 'בחוזק יד', פרקי גבורה מחייו של ר' דוד לייב שוורץ זצ"ל)

'נָתַן אֶת חֵן הָעַם (שמות יב, לו)

היה זה רופא שיניים תל אביבי שבאקראי גילה חלון הצצה דקיק אל עולמם הייחודי של משפחת שוורץ. הוא נפעם, והוא סיפר על כך נרגשות לר' חיים אדלר (החזן המפורסם). "אני רוצה לספר לך דבר מעניין!" קרא לעברו. "אתמול היו כאן אורחים חשובים - דוד לייב ואשתו". ואז סיפר לו, והוא סיפר לנו: כשהוחלט בבית משפחת שוורץ להרכיב לרבנית שיניים תותבות, יצאו השניים לתל אביב לרופא שיניים מומחה. נקל לשער שזו היתה נסיעה נדירה. אמנם בעת בואם ארצה התגוררו ביפו הסמוכה לתל אביב, אך משעברו לזרזיר בשיכון ויזניץ בבני ברק, לא היתה להם סיבה לבקר יחד בתל אביב.

ד"ר ר' משה לרנר רופא השיניים הכיר מייד את ר' דוד לייב עפ"י מראהו וקיבלו בחביבות. ר' דוד לייב אמר וביקש את מה שביקש, הרופא הסביר ועשה מצדו את המקסימום. נרשם להם תור אחרי תור, ועוד הזמנה נוספת, ובסופה של פרוצדורה נקבע להם מועד לקבלת השיניים באופן סופי.

הרופא הוציא מהמגירה את השיניים המוכנות, עשה את כל הסידורים, והשיניים נכנסו אל הפה הטהור, אותו פה של הצדקנית. אותו פה שלא טעם 'מילה מגושמת' - פה זך.

השיניים התותבות הורכבו על החניכים. כמו תמיד, הלסת והחניכיים קיבלו מבט חדש, שונה לחלוטין. ד"ר לרנר הוציא 'מראה' גדולה והגישה לרבנית, כך עושה רופא בכל טיפול מסוג זה - לתת לפציינט את האפשרות לראות, איך עוצבה חיצוניותו הכללית, איך נראה הפה בלי השיניים ועם השיניים וכו'. מי שמרכיב לעצמו שיניים יודע שמאותו רגע הוא נראה שונה לגמרי, בדרך כלל יותר טוב.

"תשמע נא", אמר ד"ר משה לרנר לר' חיים אדלר. "החזקתי את הראי בידך,